

بہ نام خدا

کنفرانس درس ۸ جامعہ شناسی

مؤلف: محمد طاہا اسکندری

هویت چیست؟

ویژگی هایی که خود را با آن می شناسیم و به دیگران معرفی می کنیم، یا پاسخی است که افراد در موقعیت های مختلف به سوال کیستی می دهند.

منظور از موقعیت چیست؟

جایگاهی که فرد در جامعه یا در گروه اجتماعی دارد.

مانند: خانواده، مدرسه، فروشگاه، کلاس، موسیقی

هویت با نوعی احساس مثبت یا منفی همراه است.

مانند:

۱- راستگویی در افراد با احساس مثبت همراه است.

۲- دروغگویی با احساس منفی همراه است.

ویژگی های هویتی ما بر اساس نقش داشتن یا نداشتن ما در آنها

۱- ویژگی هایی که ما در شکل گیری آنها نقشی نداشته ایم. (انتسابی)

مانند: جنسیت و زمان تولد و مکان تولد.

۲- ویژگی هایی که ما در شکل گیری آنها نقش و سهم بسیاری

داشته ایم. (اقتسابی)

مانند: نقش های شغلی و خصوصیات اخلاقی و روانی

۳- ویژگی هایی که ما در شکل گیری آنها نقشی نداشته ایم اما می توانیم

با تلاش و کوشش خود آنها را تغییر دهیم. (اقتسابی)

مانند: منزلت اجتماعی که از خانواده به ما رسیده است و ما با کنش

هایمان آن را تغییر داده ایم.

ویژگی های هویتی ما بر اساس ثابت یا متغیر بودن به دو دسته تقسیم می شوند:

ویژگی های ثابت: برخی از ویژگی های هویتی انسانها ثابت است و تغییر نمی کند.

مانند: زمان و مکان تولد

ویژگی های متغیر: برخی از ویژگی های هویتی انسانها متغیر است.

مانند: جایگاه افراد در جهان اجتماعی که تابع دانایی و

توانایی و دارایی و است.

وجود ویژگی های هویتی ثابت در افراد باعث می شود که :

فرد از نوزادی تا پیری از بی سوادى تا فرهیختگى خود را همان شخصى بدانند که تغییراتى را پذیرفته است.

آیا هویت ما صرفاً اجتماعى است؟

هویت افراد صرفاً اجتماعى نیست بلکه دارای بعد فردى نیز مى باشد .

هویت اجتماعی عبارت است از :

برخی از ویژگی های هویتی که فقط در ارتباط با دیگران و یا عضویت در گروه های اجتماعی به دست می آید.

مانند: ایرانی ، مسلمان ، فوتبالیست ، معلم و...

هویت فردی عبارت است از :

برخی از ویژگی های هویتی که مربوط به خصوصیات جسمی و نفسانی ماست.

مانند: قدبلندی ، رنگ چشم ، تنبلی ، زرنگی ، زودرنجی ..

ابعاد مختلف هویت انسان عبارتند از:

۱- بعد جسمانی: که شامل خصوصیات جسمانی و بدنی میشود .

مانند : قد ، رنگ چشم و

۲- بعد نفسانی: که شامل خصوصیات اخلاقی و روانی می شود .

مانند : پشتکار، تقوا و ...

۳- بعد اجتماعی: که شامل نقش ها و عضویت های گروهی می باشد .

مانند: معلمی ، ایرانی. ...

نکته: ابعاد مختلف هویت از هم جدا نیستند و با هم تعامل دوطرفه دارند و

بر هم اثر می گذارند.

جهان های سه گانه عبارتند از :

- ۱- جهان طبیعی: که شامل طبیعت و بعد جسمانی هویت انسان می باشد.
- ۲- جهان نفسانی: که شامل بعد نفسانی هویت انسان می باشد.
- ۳- جهان اجتماعی: که شامل نقش ها و عضویت های گروهی انسان می باشد.

جهان اجتماعی، جهان نفسانی و جهان طبیعی با یکدیگر رابطه متقابل دارند و بر یکدیگر اثر می گذارند.

مانند:

- ۱- زندگی اجتماعی انسان ها طبیعت را تهدید میکند. (تاثیر جهان اجتماعی بر جهان طبیعی)

۲- یک انسان با تقوا جهان را تغییر می دهد.

(تاثیر جهان نفسانی بر جهان اجتماعی)

۳- جهان اجتماعی مانع شکوفایی برخی اخلاقیات می شود.

(تاثیر جهان اجتماعی بر جهان نفسانی)

۴- ترشح بیش از اندازه غده تیروئید موجب عصبانی شدن انسان می شود.

(تاثیر جهان طبیعی بر جهان نفسانی)

۵- برخی از بیماری های جسمانی با کمک قوای روانی درمان می شود.

(تاثیر جهان نفسانی بر جهان طبیعی)

۶- در شرایط اقلیمی متفاوت ، شیوه زندگی اجتماعی مردم متفاوت است .

(جهان طبیعی بر جهان اجتماعی)

نکته: بدن ما مجرای ارتباط با **جهان طبیعی** و بخشی از آن محسوب می شود.

نکته: نقش و عضویت **اجتماعی** ما مجرای ارتباط ما با **جهان اجتماعی** و بخشی از آن محسوب می گردد.

نکته: **هویت** هر **جهان اجتماعی** بر اساس **عقاید، ارزش ها و آرمان های** همان **جهان اجتماعی** شکل می گیرد.

نکته: **قواعد، هنجارها و نمادها** در هر **جهان اجتماعی** متناسب با **عقاید، ارزش ها و آرمان های** آن **جهان اجتماعی** شکل می گیرد

نکته: **هویت اجتماعی** افراد در هر **جهان اجتماعی** بر اساس **عقاید، ارزش ها و آرمان های** همان **جهان اجتماعی** شکل می گیرد

۱- در جامعه **قبیله ای** هویت اجتماعی افراد بر اساس **جایگاه قبیله**

ای آنها مشخص می شود.

۲- در جامعه **سرمایه داری** هویت افراد بیشتر به **ثروت و توان**

اقتصادی آنها وابسته است.

۳- در جامعه **دینی** هویت اجتماعی افراد بر اساس **عقاید و ارزش**

هایی مشخص می شود که برای آن دین محترم است.

۴- در جامعه **اسلامی** هویت افراد بر اساس **تقوا و عدالت و علم**

ارزیابی می گردد.

نکته: پس نتیجه میگیریم که **هر جهان اجتماعی** با هر نوع از هویت فردی سازگار نیست و فقط به بخشی از هویت که با عقاید، ارزش ها و آرمان هایش متناسب باشد اجازه شکل گیری و رشد می دهد .

هر جهان اجتماعی بر اساس هویت خود با طبیعت و بدن آدمی تعامل می کند.

مثال:

۱_ نگاه جهان متجدد به طبیعت: ارزش های جهان متجدد به گونه ای است که انسان می تواند هر نوع دخل و تصرفی را برای بهره برداری از طبیعت انجام می دهد.

۲_ نگاه جهان معنوی اسلام به طبیعت:

طبیعت موجود زنده ، آیت و نشانه خداوند است.

انسان خلیفه خدا بر روی زمین است.

انسان بر اساس مشیت الهی وظیفه آبادانی جهان را به عهده دارد و

مخالف اراده خداوند حق ندارد تصرفی در طبیعت و بدن

خود انجام دهد.

نکته: هر جهان اجتماعی بنا به **هویت** خود با نوعی از خصوصیات **اخلاقی**

و روانی سازگار است و به آن ها اجازه

پیدایش و رشد می دهد و امکان پیدایش و رشد برخی از خصوصیات

اخلاقی را **تضعیف** می کند.

مثال

۱- جهان متعدد به ویژگی های اخلاقی و روانی سازگار است
و اجازه رشد می دهد که: بر اساس ارزش های دنیوی مانند
تجمل گرایی و مال اندوزی شکل گرفته مانع رشد خصوصیات
اخلاقی و روانی معنوی مانند قناعت و تقوا و ... می شود.

۲- جهان معنوی به ویژگی های اخلاقی و روانی سازگار است و
اجازه رشد می دهد که: بر اساس ارزش ها و آرمان های
معنوی و الهی شکل گرفته مانع رشد خصوصیات اخلاقی و روانی
دنیوی می شود.

خود آگاهی یا ناخود آگاهی؟

۱_ انسانها نسبت به همه ابعاد **هویت** خود آگاه نیستند .

۲_ بخش از هویت **آگاهانه** است یعنی ما آن را **می شناسیم** یا دیگران به آن پی می برند و برایمان بازگو می کنند.

۳_ بخشی از هویت ما **پنهان** است یعنی ما آن را **نمی شناسیم** و در موقعیت های خاص متوجه آن ها می شویم.

انسان ها درباره ویژگی هایی از خود که به آن واقف نیستند:

۱- تأمل می کنند.

۲- از والدین، دوستان و دیگران کمک می گیرند و درباره نقاط ضعف و قوت خویش سوال می کنند.

۳- نزد مشاوران و روان شناسان و روانکاوان می روند و مشاوره می گیرند.

نکته: **جامعه شناسان، انسان شناسان، فیلسوفان** درباره ابعاد اجتماعی هویت انسان ها بحث می کنند و نظراتی را ارائه می دهند.

وجود نظریات متفاوت درباره هویت نشانه این است که:

احتمال خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.

نکته: پیامبران و اولیای الهی درباره ابعاد الهی و فطری، فردی و اجتماعی و غفلت انسان ها از خویشتن سخن گفته اند.

موفق باشید